

УДК 81'38:82-252

І. В. Денисова

аспірант, викладач кафедри германської філології
Чорноморського державного університету
ім. Петра Могили
e-mail: denisova-777@mail.ru

ТОПОНІМІЧНИЙ ПРОСТІР АВТОРСЬКИХ НОВОТВОРІВ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ

Стаття присвячена комплексному аналізу та інтерпретації оказіональних топонімічних одиниць, що функціонують в дискурсі британського, російського та українського фентезі. Розглядаються основні засоби творення авторських топонімів, принципи їх втілення у тексті, семантичні особливості та проблеми перекладу.

Ключові слова: *топонімікон, фентезі, оказіонім, вторинний світ, оказіональні/узуальні словотвірні засоби.*

Носій тієї чи іншої мови, що проживає на певній території, активно чи пасивно володіє географічними назвами — невід'ємним компонентом будь-якої мови. Кількість відомих людині географічних назв або топонімів має тенденцію до варіювання в залежності від різних екстралінгвістичних факторів, наприклад, життєвого досвіду, віку та світогляду. Крім того, ці фактори є основоположними під час сприйняття та аналізу інформації, яку отримує реципієнт від того чи іншого топоніма. Проте кількість та якість інформації нерідко залежать від структури та характеру самого топоніма. Розуміння та інтерпретація топонімічних одиниць досить часто викликає труднощі, оскільки певна частина цих лексем є «семантично затемненими». Слова такого типу мають назву *глосеми* та досліджуються в галузі *глосології*. Цей розділ лексикології, розроблений у працях Н. П. Матвєєвої, а також К. В. Чубенко, присвячений вивченню складних для розуміння лексичних одиниць сучасної літературної мови в її писемному різновиді [2, с. 4].

Таким чином, аналіз будь-якого топонімічного простору повинен бути виконаний за допомогою комплексного методу, що включає вивчення як соціальних: культурних, історичних та географічних осо-

бливостей місцевості, так і дослідження функціонування топонімів у мові, зокрема їх семантики та проблем перекладу.

Особлива увага під час дослідження ономастичних одиниць в жанрі фентезі приділяється віртуальним, тобто неіснуючим у реальному житті топонімам. На думку О. А. Лугової, «межі віртуальної ономастики (фентезійного ономастикону) є значно ширшими, ніж межі ономастики літературної (ономастичного простору інших жанрів): в ній дуже важливою є роль іменодавця як мовної особистості; саме тому не можна говорити про зазначену галузь мовознавства як про замкнену, автономну, саморегулюючу систему» [1, с. 10].

Важливим етапом інтерпретації топонімічних одиниць є аналіз їх внутрішньої форми. Цей процес дає можливість робити певні висновки щодо природи вторинного світу: життя та устрою віртуального етносу, який, так би мовити, «назвав» той чи інший географічний об'єкт. На думку дослідників, саме топоніми є одним з типів одиниць, що становлять ядро ономастичного простору фентезійних творів, оскільки «вони концентрують культурно-історичну, етнічну та лінгвокультурологічну інформацію» [1, с. 37].

Метою статті є аналіз структурних та семантичних складових топонімікону українського, британського та російського фентезі, а також дослідження проблем, пов'язаних з перекладом оказіональних топонімів.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- виділити топонімічні одиниці в українських, російських, англійських творах жанру фентезі з метою визначення їх місця в типології нових слів та здійснити структурування досліджуваних одиниць;
- проаналізувати семантичні, словотвірні, функціональні особливості, основні способи та проблеми перекладу оказіоналізмів в жанрі фентезі;
- зіставити ознаки оказіональних топонімічних новоутворень у трьох мовах і визначити загальні, специфічні закономірності їх творення та функціонування;

Об'єктом дослідження є оказіональна топонімічна лексика української, російської та англійської мов, що представлені в жанрі фентезі.

Предметом дослідження є семантичні, словотвірчі та функціональні особливості оказіональних топонімів письменників жанру фентезі.

Топонімічні одиниці фентезійного дискурсу як елементи автономної вторинної картини світу інтерпретовано за допомогою компонентного аналізу. Результатом цього процесу є виявлення домінуючих сем в їх значенні. Отже, топонімічний простір *британського фентезі* представлений такими семантичними групами:

1) Оказіональні одиниці на позначення **фізичних якостей** *Beuxbatons*, *Diagon Alley*, *Knockturn Alley*, *Gringotts*, *Shrieking Shack* мають різноманітну структуру. Так, наприклад, топоніми *Beauxbatons* та *Gringotts* утворені шляхом словоскладання за моделями: Adj + N та N + V. Оказіональний топонім *Beauxbatons* — укр. *Бобатон*, перекладений шляхом транскрипції та використаний у творі «Гаррі Поттер та келих вогню» для позначення однієї з магічних шкіл, розташованої на території Франції, утворений шляхом поєднання двох лексем французького походження: іменника **baton** — «паличка», використаного у складі зазначеного okazіоналізму у формі множини, а також прикметника **beau** — «красивий, гарний», який у поєднанні з іменником у множині згідно з правилами французької граматики змінює свою форму. Цей okazіоналізм експлікує своє значення через внутрішню форму, проте доцільність такої назви можливо визначити шляхом дослідження макроконтексту або ж позатекстової інформації. Причинами створення цієї лексеми міг стати зовнішній вигляд Бобатона — дивовижно гарного замку, розташованого посеред мальовничої долини, або ж особливі риси учнів цієї школи — елегантність та вишуканість.

Оказіональне словотворення представлено в цій семантичній групі за допомогою способу десеґментації, використаного для формування таких топонімів, як *Diagon (Alley)*, *Knockturn (Alley)*, створених для позначення головних вулиць чарівного світу, майстерно захованих від пересічних мешканців Лондону. Новотвір «*Diagon (Alley)* — укр. *Алея Діагон*» сформовано шляхом відсікання від узуальної основи англійського прикметника **diagonal** — «діагональний» ад'єктивного афіксу «-al». Така назва вулиці відображає її нерівну та звивисту форму. Перекладено okazіоналізм шляхом транслітерації, оскільки зазначена лексема досить легко підлягає інтерпретації в будь-якій мові через свою інтернаціональність.

Одним із видів okazіонального словотворення є так звані «оказіональні (незвичайні)» поєднання слів, тобто збіг лексем, чия сполу-

чуваність в узусі є неможливою. В зазначеній семантичній групі цей спосіб представлений у лексемі «*Shrieking Shack* — укр. *Верескливо Халупа*», перекладеної способом калькування — заміни англійських компонентів лексеми їх українськими узуальними відповідниками. Опорний компонент словосполучення — іменник **shack** — «хатина, халупа», денотат якого може бути інтерпретований з точки зору форми, комфортності тощо, але не може мати «дійової» характеристики. Проте при дослідженні макроконтексту вибір авторки є повністю вмотивованим, оскільки хатина була збудована для вовчулаки Ремуса Люпина. Жителі селища Гогсмід чули завивання та крики, що доносилися звідти, тому й дали їй таку назву.

2) Група okazіonalіzміv на позначення **ментальних якостей** представлена такими топонімічними одиницями: *Durmstrang*, *Flourish and Blotts*, *Borgin and Burkes*, сформованими okazіonalіzними словотвірними засобами. Наприклад, топонім «*Durmstrang*» — укр. *Дурмстренг*» перекладено українською мовою шляхом транскрипції та створено для позначення однієї з магічних шкіл, розташованої на європейському континенті. Дурмстренг має досить суперечливу репутацію в чарівному світі через своє лояльне ставлення до Темної Магії. Лексичну одиницю утворено шляхом метатезного словотвору або спунеризму, тобто обопільною транспозицією звуків у контактуючих словах. Зазначений онім походить від німецьких іменників **Sturm, m** — «буря» та **Drang, m** — «натиск», що мають, крім того, додаткову конотацію, а саме використані для позначення одного з періодів в історії німецької літератури («*Sturm und Drang*» — «Буря і натиск»), пов'язаного з відмовою від культу розуму на користь яскравої емоційності та опису крайніх проявів індивідуалізму, прихильники якої називали себе «штюрмерами» (від нім. **Stürmer, m** — «бунтар, забіяка»). Семантика лексем досить повно розкриває характер цього закладу, оскільки в ньому практикуються нестандартні та так звані «недемократичні» методики навчання — викладання темних мистецтв та сувора дисципліна.

Інші okazіonalіzні одиниці, представлені в цій семантичній групі, становлять словосполучення та утворені змішаним способом — так званим «симбіозом» okazіonalіzних та узуальних засобів. Наприклад, топонім «*Borgin and Burkes* — укр. *Борджин і Беркс*» побудовано шляхом поєднання двох okazіonalіzних іменників, сформованих шляхом

використання засобів альтернації, що є okazіональним за своєю природою, та онімізації — різновиду конверсії. Так, okazіоналізм «*Borgin*» утворився при частковій заміні звуків у лексемі французького походження **borgne, adj** — «кривий, підозрілий, той, що має погану славу». Другий компонент словосполучення «*Burkes*» є похідним від британської сленгової лексеми **burk, n** — «бовдур, дурень». Okazіональна одиниця використана авторкою для позначення одного з магазинів «для темних мистецтв», розташованого на Алеї Ноктерн. Незважаючи на те, що цей okazіонізм перекладено шляхом транскрипції, його семантика стає цілком зрозумілою при розгляді контексту твору, де авторка називає усі будівлі, розташовані на Алеї Ноктерн, закладами «для темних чарівників» — чаклунів, які дуже часто не усвідомлюють наслідків своїх дій. Саме тому, можливо, Дж. Роулінг і використовує лексему «*burk*» при творенні зазначеної назви.

3) Семантична група зі спільним компонентом **призначення** в британському фентезі представлена такими okazіональними одиницями: *Slug and Jiggers Apothecary, Azkaban, Nurmengard, Eeylops Owl Emporium*, що є як однокомпонентними новоутвореннями, так і словосполученнями. Так, наприклад, словосполучення «*Slug and Jiggers Apothecary* — укр. *Аптека*» належить до групи okazіональних поєднань слів. Стрижневим компонентом зазначеного словосполучення є іменник **apothecary** — «аптека» — архаїчної англійської лексеми, запозиченої з латинської мови, денотат якої може бути інтерпретований з точки зору якості, проте не з позиції призначення, оскільки така конотація виражена у внутрішній формі цього слова. Залежні компоненти словосполучення англійські іменники **slug** — «слимак» та **jigger** — джигер (мірча склянка об'ємом 40 грамів, що використовується у фармакології), граматично ускладнений формантом «*s*» з топонімічною конотацією (*Jiggers*), є узуальними за своєю природою, проте в поєднанні із зазначеним стрижневим словом формують okazіоналізм, використаний у творі для позначення чарівної аптеки, де замість ліків продають усі інгредієнти, необхідні на уроках зіллеваріння. Вибір такої багатоконпонентної лексеми є цілком вмотивованим, оскільки нагальною потребою для авторки було підкреслити основне призначення так званої «аптеки», заповненої різноманітними маленькими і великими склянками з липучою, слизькою рідиною. Зазначений okazіоналізм був перекладений українською мовою шляхом калькування, проте

лише частково, оскільки перекладач опускає залежні компоненти словосполучення, замінюючи слово «*arotheca*» його українським відповідником «аптека».

В свою чергу, інші okazіональні одиниці, представлені в цій семантичній групі, є однокомпонентними та сформовані на основі okazіональних словотворчих моделей. Наприклад, назва відомої магічної в'язниці «*Nurmengard* — укр. *Нурменгард*», перекладена шляхом транслітерації, утворена змішаним способом, а саме поєднанням засобів словоскладання та альтернації. Зазначений okazіонізм є своєрідною алюзією на okazіональні одиниці, створені для роману відомого британського письменника фентезі Дж. Р. Р. Толкіна «Сильмариліон». Так, перша частина топоніму походить від англійської okazіональної лексеми «*Numenor* — укр. *Нуменор*» — у легендаріумі Дж. Р. Р. Толкіна острів, розташований на заході Середзем'я, а також держава людей Арди. Зазначений okazіонізм, утворений шляхом альтернації, тобто зміни положення деяких фонем у слові, трансформується в творі Дж. К. Роулінг в іншу okazіональну лексему «*Nurmen*». Другий компонент okazіонального слова також походить від ще однієї топонімічної одиниці, використаної у творі Дж. Р. Р. Толкіна — топоніму «*Isengard* — укр. *Ізенгард*», створеного письменником для позначення головної фортеці Середзем'я, яка належить лихому чаклуно Саруману та була побудована саме жителями Нуменору. Нурменгард, створений темним чаклуном Гелетом Гріндельвальдом, також мав вигляд темної фортеці, використовуваної не тільки з метою ув'язнення чарівників, але й для оборонних цілей.

4) До групи зі спільним семантичним компонентом **живі істоти** належать такі okazіональні одиниці, як «*Hogwarts* — укр. *Гогвортс*» та «*Hogsmeade* — укр. *Гогсмід*», перекладені українською мовою шляхом транслітерації, саме тому, як і більшість топонімів, вони втрачають свою семантику в українській версії твору, проте зазначені одиниці утворені різними засобами. Топонім «*Hogwarts* — укр. *Гогвортс*» уведений до тексту твору для позначення магічної школи, де вчать чарівники і чарівниці та розгортаються основні події романів, сформовано okazіональним засобом альтернації — шляхом зміни положення фонем в англійському узуальному іменнику **warthog** — «бородавочник» (рід диких африканських свиней). Можливо, ця назва за задумом авторки повинна була підкреслити несхожість мешканців Гогвортсу

з іншими, «звичайними» людьми («маглами») та наявність у них незвичайних здібностей, які дуже часто викликають страх у мешканців «первинного», людського світу, так само, як і зовнішність «бородавочника» лякає багатьох людей.

В свою чергу, топонімічний комплекс *російського фентезі* характеризується наявністю досить незначного набору оказіональних утворень, оскільки Д. Ємець, формуючи власну картину світу у творі, майже не вдається до створення географії цього вторинного світу, в той час, як представники жанру фентезі у Британії дуже чітко змальовують географічні особливості світів, зображених у їх творах, що, імовірно, пояснюється недостатнім ступенем розвитку фентезі у країнах пострадянського простору у порівнянні з країнами Європи. У циклі романів про Таню Гроттер автор використовує переважно так звані «реальні» топоніми, тобто назви географічних об'єктів, існуючих на карті світу, або ж запозичує топонімічні новотвори з інших літературних творів. Серед таких одиниць слід зазначити назву острова *Буян*, запозиченого з казок О. С. Пушкіна, назву реальної місцевості *Брянщина*, розташованої на території Росії тощо. Незважаючи на це, в творі російського фентезі, представлено для аналізу, функціонує незначна кількість авторських оказіональних одиниць.

1) Більшість топонімів у російському фентезі належить до семантичної групи на позначення **фізичних якостей**, утворених переважно оказіональним способом незвичайного поєднання слів. Серед них слід зазначити такі авторські словосполучення, як *«Безымянный по-двал»*, *«Исчезающий этаж»*, *«Жуткие ворота»*, денотати стрижневих компонентів яких не видається можливим інтерпретувати з точки зору семантики їх залежних слів.

Крім того, в зазначеній групі функціонують оказіоналізми, утворені шляхом словоскладання, наприклад, топонім *«Лысьегорье»*, що походить від реальної топонімічної одиниці — історичної місцевості «Лиса гора» на території міста Києва. Зазначений оказіоналізм сформовано шляхом поєднання основ компонентів цього узуального словосполучення: прикметникової основи лексеми **лысий** — «лисий» та основи іменника **гора** — «гора». Оказіоналізм побудовано за аналогією до узуальних топонімічних одиниць, таких, як «среднегорье», «нижегорье», які використовуються для позначення гірських місцевостей.

Оказіональні засоби словотворення представлені в зазначеній семантичній групі лише в поєднанні з узуальними способами. Так, наприклад, оказіональна топонімічна одиниця «*Магфорд*», що використана в романі для позначення міста, населеного лише магічними істотами та схованого від людського світу, утворена шляхом складання узуального іменника **маг** — «маг» та видозміненої шляхом оказіонального способу альтернативі основи іменника **форт** — «форт». Така трансформація не спричинює появу жодних семантичних прирощень у внутрішній формі слова, а лише породжує зміни фонетичного характеру.

2) Семантична група топонімічних одиниць на позначення **ментальних якостей** представлена в російській мові оказіоналізмом «*Тибидохс*», утвореним способом тезису. Зазначений оказіоналізм походить від одного з компонентів іншої оказіональної одиниці, використаної російським письменником Л. Лагіним у його повісті-казці «Старик Хоттабич» в складі заляття «трах-тібдох». Похідна оказіональна лексема використана у творі Д. Ємця для номінації магічної школи та ускладнена додаванням форманту «-с». Цей процес спричинює появу граматичних змін у складі слова — зазначений формант позначає приналежність одиниці до класу іменників другої відміни чоловічого роду з нульовим закінченням.

На відміну від російського фентезі, в корпусі оказіональних одиниць якого майже відсутня географічна картина світу, топонімікон **українського фентезі** окреслено досить чітко, про що свідчить наявність численних топонімічних оказіональних одиниць. Більшість з них належать до семантичної групи з домінантним компонентом **призначення**, на відміну від інших мов, чий топонімічний простір представлений переважно оказіональними одиницями на позначення фізичних якостей.

1) Одиниці в корпусі лексем з семантичною складовою **призначення**, сформовано переважно на основі узуальних словотворчих моделей, таких, як словоскладання та суфіксальний спосіб. Так, засобом словоскладання утворено такі оказіональні одиниці на позначення місцевостей, як міста: «*Данаділ*», «*Боговлада*», водоймища: «*Дана-ріка*». Зазначені оказіональні топоніми сформовано шляхом поєднання узуальних апелятивних іменникових основ української мови. Крім того, автором використано також онімічні компоненти, наприклад,

ім'я Дана (ім'я запозичене авторкою з слов'янської міфології) — одна з богинь Ельберу або так званих «боговірних», на честь якої названа велика кількість географічних об'єктів зазначеної держави.

Шляхом використання суфіксального засобу словотворення було, в свою чергу, сформовано оказіональний топонім «*Ельбер*» — назва країни сонцеславів, створеної М. Горностаєвою для позначення вторинного світу її твору з однойменною назвою. Семантика новотвору є не досить чіткою, проте, імовірно, зазначений топонім було утворено на основі назви реального топонімічного об'єкта — ріки Ельби, що протікає на території Німеччини. Авторка частково трансформує зазначену топонімічну лексему, ускладнюючи її додаванням суфіксу іншомовного походження «-ер», використовуваного в українській мові для творення іменників. Така трансформація не спричинює жодних семантичних змін, проте породжує зміни граматичного характеру, оскільки наявність саме цього суфіксу провокує появу нульового закінчення — маркеру приналежності лексеми до другої відміни іменників чоловічого роду твердої групи.

Варто також зауважити, що більшість оказіоналізмів, представлених в зазначеній семантичній групі, утворено оказіональним засобом «незвичайного» поєднання слів, як і численні топонімічні одиниці англійської мови. Серед словосполучень такого типу переважна кількість є дво- та трикомпонентними. До їх складу входять суто іменникові, а також прикметникові лексичні одиниці. Так, оказіональний топонім «*Колегіум Волхвування*» — школа чаклунів у творі Г. Л. Олді «*Шмагія*», є двокомпонентним іменниковим словосполученням з складовими, семантика яких є непоєднуваною з точки зору узусу. Подібним чином сформовано інший топонім «*Квартал Казенних Хабарників*» — трикомпонентний новотвір з іменниковими та прикметниковими лексемами.

2) Як і в інших мовах, представлених для аналізу, велика кількість топонімів українського фентезі належить до групи оказіональних одиниць з домінуючою семою **фізичні якості**. Переважну кількість оказіоналізмів в цій групі утворено афіксальним засобом, узуальним за своєю природою. Таким чином сформовано оказіоналізм на позначення міста у світі М. Горностаєвої *Квітан* — столиці держави Ельбер, а також назви річки *Ляпуня*, що функціонує у творі Г. Л. Олді. Так, оказіоналізм «*Квітан*» утворено шляхом приєднання до основи іменника

«квіт» суфіксу іншомовного походження «-ан», використуваному в українському словотворі для формування іменникових лексем. Така назва, ймовірно, була обрана авторкою не випадково, оскільки столиця Ельберу славиться своєю красою та квітучими краєвидами.

Крім того, в складі зазначеної групи зустрічаються поодинокі випадки вживання словоскладання. Таким способом утворено, наприклад, топонім «*Чорногора*» — однієї з місцевостей країни Ельбер, похідний від іменника українського походження «гора» та прикметника «чорний», поєднаних інтерфіксом «-о-» згідно з правилами українського узуального словотвору.

Серед okazіональних засобів слід зазначити засіб незвичайного поєднання слів. Так, наприклад, денотат іменникового двокомпонентного словосполучення «*Блакитна зірка*» — так звана «планета», з якої походять «боговірні» в творі «Ельбер», може бути інтерпретований з позиції кольору, проте значення цієї прикметникової лексеми знаходиться у стані семантичного конфлікту по відношенню до змістового наповнення стрижневого компоненту новоутворення, оскільки, з наукової точки зору, забарвлення зірок може коливатися лише від білого до світло-жовтого відтінків кольору.

3) В корпусі топонімічної групи українського фентезі також слід виділяти okazіональні одиниці зі спільною семою **живі істоти**. Зазначена група є досить численною в складі топонімікону англійської мови, але повністю відсутня в російській мові. Okazіоналізми з цією семою становлять словосполучення, утворені шляхом онімізації, наприклад, топонім на позначення головного палацу Ельберу «*Гніздо Драконів*». Крім того, частина словосполучень є okazіональними поєднаннями слів, комбінація семантичних прирощень яких повністю суперечить узусу. Зазначений спосіб відображено у структурі топоніму «*Вовчі Дундуки*», використаного у творі Г. Л. Олді «*Шмагія*».

Слід також зауважити, що частина українських топонімічних одиниць у творах фентезійного жанру мають так звану «нульову» семантику, тобто внутрішня форма таких утворень є повністю затемненою, а отже ці одиниці не підлягають інтерпретації. Серед них варто зазначити лексеми «*Сіллон*», «*Глійод*», «*Мороз*», «*Белат*» тощо.

Висновки. Таким чином, корпус топонімічних одиниць є однією з головних складових будь-якого вторинного світу, створеного автором-фантастом, компонентом, концентруючим його лінгвокульту-

рологічну та історичну інформацію. Саме тому інтерпретація топонімікону роману фентезі є необхідним заходом під час комплексного аналізу okazіональних одиниць, які відображають не тільки природу авторського фентезійного світу, але й, будучи індивідуально-авторськими новотворами, дають можливість розглянути письменника як особистість.

В результаті компонентного аналізу корпусу okazіональних топонімів, функціонуючих у дискурсі англійського, російського та українського фентезі, було виявлено, що більшість авторських онімів в зазначених мовах належить до семантичної групи на позначення «фізичних та ментальних якостей», за винятком українського фентезі, де домінантним семантичним компонентом є «призначення». Крім того, твори російського фентезі характеризуються порівняно невеликим набором топонімів, оскільки географія аналізованих романів російського письменника є досить нечітко окресленою, в той час, як українське фентезі має в своєму складі доволі розгорнуті топонімічні системи. Така розбіжність у кількості та семантичному наповненні топонімічних авторських лексем, імовірно, спричинена не тільки ступенем розвитку фентезі у зазначених країнах, але й характером творів фентезі: їх тематикою, сюжетом, а також орієнтованістю на коло читачів, оскільки романи російського фентезі спрямовані на читачів переважно підліткового віку, українські ж романи є більш, так би мовити, «дорослою» літературою, в той час як британські твори є «універсальними», тобто такими, що розраховані на будь-яку читачку аудиторію незалежно від приналежності до тієї чи іншої вікової групи. Структура okazіональних топонімів в аналізованих мовах характеризується набором словотворчих засобів, серед яких слід зазначити узуальні засоби словоскладання та афіксальний спосіб, а також okazіональні прийоми десегментації, онімізації, альтернації, так звані «незвичайні» поєднання слів. Крім того, досить частотними є випадки вживання змішаного способу — синтезу okazіональних та узуальних технік. Структура топонімічних лексем британського фентезі є найбільш різномірною, на відміну від новотворів, представлених в інших мовах, що характеризуються використанням головним чином афіксального способу та словоскладання, в той час як набір словотворчих засобів британського фентезі включає переважно okazіональні моделі. Серед них слід зазначити випадки метатезного

словотвору, а також комплексне вживання декількох оказіональних технік. Незважаючи на цей факт, кожен оказіональний топонім британського фентезі має досить чітку структуру, яка повною мірою підлягає інтерпретації, а кожен випадок його вживання є вмотивованим. На противагу британському фентезі, в корпусі українського фентезі є набір оказіоналізмів з нульовим семантичним наповненням — лексеми з затемненою структурою, а отже і з «нульовою» семантикою відповідно. У дискурсі ж російського фентезі подекуди зустрічаються випадки вживання запозичених літературних авторських топонімів. Щодо способів перекладу оказіональних топонімічних одиниць британського фентезі українською мовою, слід зазначити транскрипцію, транслітерацію, що ускладнюють процес сприйняття творів українськими читачами за умови незнання мови оригіналу.

Перспективою подальших досліджень може стати інтерпретація топонімікону творів інших жанрів літератури, а також проведення комплексного аналізу інших груп оказіональних одиниць, представлених у фентезійному дискурсі.

Список використаної літератури

1. Луговая Е. А. Топоним виртуального пространства как культурно-историческая категория : дис. ... канд. филол. наук / Е. А. Луговая. — Ставрополь, 2006. — 189 с.
2. Матвеева Н. П. Лексико-семантические трудности письменного текста та їх лексикографічна інтерпретація [Текст] : автореф. дис. ... докт. філол. наук: спец. 10.02.15 / Матвеева Наталья Петровна ; НАН України, Ін-т укр. мови. — К., 1997. — 48 с.
3. Подольская Н. В. Какую информацию несет топоним / Н. В. Подольская // Принципы топонимики. — М.: Наука, 1964. — С. 87–98.
4. Чубенко К. В. Типи глосем у текстах масової періодики та принципи їх лексикографування (на матеріалі української, російської та англійської мов) [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.15 / Чубенко Катерина Володимирівна ; Донецький національний ун-т. — Донецьк, 2009. — 20 с.

Денисова И. В.

аспирант, преподаватель кафедры германской филологии
Черноморского государственного университета им. Петра Могилы
e-mail: denisova-777@mail.ru

ТОПОНИМНОЕ ПРОСТРАНСТВО АВТОРСКИХ НЕОЛОГИЗМОВ ЖАНРА ФЭНТЕЗИ

Резюме

Статья посвящена комплексному анализу и интерпретации окказиональных топонимических единиц, которые функционируют в дискурсе британского, русского и украинского фэнтези. Рассматриваются основные способы образования авторских топонимов, принципы воплощения их в тексте, семантические особенности и проблемы перевода.

Ключевые слова: топонимикон, фэнтези, окказионим, вторичный мир, окказиональные/узусуальные способы.

Denisova I.

postgraduate student, tutor
Department of Germanic Philology
Petro Mohyla Black Sea State University
e-mail: denisova-777@mail.ru

TOPONYMIC SPACE OF THE AOTHOR'S NEOLOGISMS IN THE GENRE OF FANTASY

Abstract

The article is devoted to the complex analysis and interpretation of occasional toponymic units, which function in the discourse of British, Russian and Ukrainian fantasy. The research is based on the investigation of the ways of toponymic nonce-words building, the principles of their implementation in the text, semantic peculiarities and problems of translation. The frame of author's toponymic units is one of the important parts of any secondary world, created by the fantasy writer, the component, which concentrates its cultural-linguistic and historical information. That's why the interpretation of fantasy toponymicon is necessary action in the process of complex analysis of the occasional units, which reflect not only the nature of author's world, but give an opportunity to study the author as a personality. In the process of the toponymic nonce-words analysis it was found out that the majority of analyzed onyms are the part of groups with the common seme «physical and mental qualities», except Ukrainian fantasy, where the dominant semantic component is «purpose». The structure of the analyzed toponyms is characterized by different word-building means: compounding, affixation, desegmentation, onymization, alternation and so called «unusual» combination of words. Besides, one of the frequent ways of word

building is mixed method — the synthesis of usual and occasional word-building devices.

Key words: *toponymicon, fantasy, occasionym, secondary world, occasional/usual word-building means.*

Надійшла до редакції 08.06.2015

UDC [811.111:811.161.1:811.161.2]‘373.2

I. M. Derik

*PhD in Philology, Associate Professor
Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics
State Institution «South-Ukrainian K. D. Ushynsky
national teachers training university»*

THE PROBLEM OF RENDERING ANTHROPONYMS 'SPEAKING NAMES' IN LITERARY TRANSLATION

The article dwells on the peculiarities of rendering anthroponyms-characteronyms in English literary translations of Russian and Ukrainian classical prose works. The research tackles different approaches to the study of proper names in onomastics, stylistics and translation theory. It is aimed at distinguishing the most adequate and appropriate translator's strategies and tactics in the complex rendering of the specific features of various anthroponyms in literary texts. The research was conducted on the basis of the English translations of the literary classical works «The History of a Town» by M. E. Saltykov-Shchedrin and «Chasing Two Hares» by M. Starytskyi. The perspectives of further investigation are seen as the extension of the factual literary basis with the addition of the literary works in the non-Slavic languages.

Key words: *characteronyms- anthroponyms, «speaking names», translator's strategies and tactics.*

Introduction. Overview for the recent researches. There has been recently witnessed a great interest of native and foreign scholars to the applied research in the field of the theory of name. The proper names have been thoroughly investigated throughout the decades by European and American linguists in the domain of stylistics, onomastics, cognitive science and translation theory. The most fundamental works in this aspect include the re-